

LEKTIRA U RAZREDNOJ NASTAVI

Ljiljana Vranjković, prof. razredne nastave, mentorica
OŠ Josipa Lovrećića, Otok

Sažetak: Od vrlo bogate literature o književnom i jezičnom odgoju i obrazovanju teško je odabrati pravu literaturu kojom bismo se koristili prilikom uvođenja učenika u svijet literarne komunikacije. Krajnji je ishod stvoriti učenika razvijenih sposobnosti doživljavanja, spoznavanja i vrjednovanja umjetničkih djela, ali put do tako oblikovane ličnosti dug je i složen. Ovim bih radom htjela ukazati na probleme na koje nailaze učenici pa i učitelji razredne nastave na tom putu te predložiti moguća rješenja.

Prilikom dolaska u prvi razred učenici spoznaju značenje knjižnice, posuđivanja knjiga te se susreću sa slikovnicama kao prvom stepenicom ulaska u čudesan svijet književnih djela. Stoga, trebamo biti oprezni te pronaći optimalan način kako dijete pridobiti i poučiti da i kasnije bude aktivan čitatelj, a možda i pisac poznatih priča.

Važno je da dijete pravovremeno dobije adekvatnu literaturu koja je vrlo značajna za formiranje pozitivne orijentacije prema literarnom djelu.

Naravno, ovaj je članak samo mali doprinos razmatranju problematike početnog komuniciranja s literarnim djelom. Koristila sam se literaturom, ali sam se najvećim dijelom oslonila na svoju praksu u razredu, tj. zbiljski, doživljajni rad s učenicima koji mi je bio najboljim pokazateljem stanja u školama.

Ključne riječi: lektira, učenik, knjižnica, razredna nastava, slikovnica, bajka, književno djelo.

Interes djeteta za slikovnicu

Iz cjeline početnog čitanja i pisanja izrastaju četiri samostalna predmetna područja. Oni se međusobno prožimaju i stvaraju cjelovitost hrvatskog jezika kao nastavnog predmeta.

- To su: 1. JEZIK
2. KNJIŽEVNOST
3. JEZIČNO IZRAŽAVANJE
4. MEDIJSKA KULTURA

Sastavni dijelovi književnosti su: Književnoteorijsko nazivlje
Poezija
Proza
Lektira

Za slikovnicu bismo mogli reći da je to prva knjiga u životu djeteta. Dijete se u najranijoj dobi susreće sa slikovnicom – igračkom koju mu odrasli nude radi zadovoljavanja njegovih osnovnih aktivnosti. Dijete vrlo rano pokazuje interes za sliku uz pomoć koje prepoznaje i imenuje različite predmete iz okoline. Slikovnica se može sastojati od slikovnih priloga, ali može biti i likovno ostvarenje praćeno tekstom koji dopunjuje sliku. Ako prevladava tekst, onda to više nije slikovnica već ilustrirana priča. Često su na taj način ilustrirane narodne i umjetničke priče, bajke, pjesme, zbirke pjesama. Pri odabiru treba pripaziti da se mlađem djetetu ponudi slikovnica živih boja, sa što manje detalja, koja zadovoljava kriterije likovne vrijednosti, a starijem umjetnički vrijednu slikovnicu u kojoj slika i tekst čine čvrsto integriranu cjelinu, naravno, uz pretpostavku da su i tekst i slika umjetnička ostvarenja.

Zanimljiva su mišljenja psihologa o pitanju dječjih interesa za čitanje. Dijete pokazuje interes za slikovnicu već u drugoj godini života. (Vera Smiljanić-Čolanović – Ivan Toličić, Dječja psihologija, 1977.) Kako se dijete razvija i napreduje, proširuje se i mijenja njegov interes.

Od četvrte do sedme godine, tj. do polaska u školu, dijete pokazuje pojačan interes za bajku te se ovo razdoblje u djetetovu životu naziva razdobljem bajke. (V. Smiljanić-Čolanović, Dječja psihologija, str.182.)

Nakon sedme godine dijete je zainteresirano za realističnu priču ili pripovijetku s tematikom iz dječjeg života kao i za priče ili pripovijetke o životinjama te fantastične priče. Iako dijete na određenom stupnju razvoja pokazuje pojačan interes za slikovnicu, bajku, realističnu pripovijetku, odnosno fantastičnu priču, ne može se govoriti o odvojenim razdobljima dječjeg interesa, već o njihovu produženom, a i povratnom djelovanju.

Bajka

Bajka je književna vrsta s kojom se djeca najranije susreću i koja ima značajan utjecaj na njihov intelektualni i emocionalni razvoj. U prvim godinama školovanja, razdoblju koje u psihičkom razvoju karakterizira vrlo bujna mašta, dijete pokazuje izuzetno zanimanje za bajku. Veliki pisci cijenili su bajku i isticali njezin utjecaj na vlastiti stvaralački razvoj. Bajke su prvi djetetov dodir s književnošću. Lijepim rečenicama i stalnim moralnim porukama na najjednostavniji način uvode dijete u svijet te promiču dobrotu i pozitivne vrijednosti. Svojim sadržajima i likovima otvaraju brojne svjetove mašte.

Bajke pomažu djetetu u prepoznavanju i razvijanju istinskih vrijednosti poput prijateljstva, odanosti i hrabrosti. Poistovjećujući se s najdražim likovima, djeca uče izražavati želje, strahove i očekivanja. Uz pozitivan učinak na djetetovo psihološko zdravlje, čitanje priča na glas razvija i moždanu aktivnost, pogotovo u djece predškolske dobi, ali i beba. Slušajući čitatelja,

djeca povezuju značenje slova s izgovorenom riječi te na taj način razvijaju koncentraciju i brže nauče čitati.

Čitanje bajki pomaže i u jačanju veze između djeteta i roditelja jer atmosfera bliskosti između djeteta i roditelja koja se stvara čitanjem jača međusobnu povezanost i stvara temelj za prisniji odnos u kasnijoj dobi. Za postizanje željnog cilja vrlo je važan i izbor knjige. Potrebno je birati priče i bajke s pozitivnom porukom i moralnom poukom jer one omogućuju djetetu naučiti kako se s optimizmom nositi sa stresnim i nepredviđenim situacijama. Bajke djeci šalju mnogobrojne pouke i savjetuju ih za daljnji život.

Životne lekcije iz bajki

Priča o odanosti i bratskoj ljubavi

Kao i mnoge druge bajke s moralnom porukom, klasik braće Grimm "Ivica i Marica" šalje poruku o važnosti bratske ljubavi, odanosti i dječje ljubavi prema roditeljima.

Roditeljski savjeti štite od opasnosti

U bajki "Crvenkapica" ističe se važnost slušanja roditeljskih savjeta. Ova je bajka vrlo korisna jer djecu upozorava na opasnost razgovaranja s nepoznatim ljudima i rizike zbog lutanja bez roditeljskog nadzora.

Mašta i kreativnost bitniji su od novca

"101 Dalmatinac" – ova moderna bajka objašnjava negativne posljedice okrutnosti prema životinjama.

Stjepko Težak¹ proveo je istraživanje među osnovnoškolcima o najčitanijim bajkama i o emocionalnom doživljavanju bajke te došao do sljedećih zaključaka:

"Da bismo izbjegli one, po mome mišljenju, minimalne negativnosti koje nekoj djeci možda prijete od bajke, potrebno je poštovati samo dva pravila:

1. Izaberimo djetetu dobru i umjetnički vrijednu bajku. Najbolje od najboljega!
2. Razgovarajmo s djecom o bajci, objašnjavajmo bajku.

(...) Otkrivajući učenicima pravu, istinsku ljepotu bajke nastavnik razvija njihov estetski osjećaj, oduševljava ih za bajku, ali ujedno i suzbija sve one njezine eventualne negativne utjecaje. Ako odmalena učimo dijete da je

¹ Stjepko Težak, *Interpretacija bajke u osnovnoj školi*, Pedagoško-književni zbor, Zagreb, 1969., str. 10. i 11.

bajka priča u kojoj je sve moguće i prema tome koja se ne može jednostavno poistovjetiti s ovim našim stvarnim svijetom, u kojem mnogo toga nije niti će biti moguće, ako ga upozoravamo da je bajka u ponečemu prethodila tehničkim i znanstvenim otkrićima, ako im u njoj pokažemo tragove daleke, neprosvijećene prošlosti, ako o svakom činu raspravljamo koliko je on prihvatljiv ili neprihvatljiv, ako procjenjujemo vladanje pojedinih likova s odgojnog stanovišta, čitanje i obrada bajke bit će samo korisno."

Djetetu treba omogućiti doživljavanje umjetnički vrijedne bajke u pravo vrijeme, ali ga pri tom ne smijemo prepustiti vlastitom tumačenju likova i njihovih postupaka.

Lektira u nastavnom procesu

Smišljenom organizacijom nastavnika nastavni se proces može vrlo lako i zanimljivo povezati s izvannastavnim radom. Izabrana djela iz programa lektire realiziraju se u području književnosti. Pri tom treba brinuti o kriteriju prigodnosti i zavičajnosti. Budući da je riječ o najmlađim učenicima koji još nemaju izgrađenu naviku čitanja, dakle o budućim čitateljima, prvi kontakti s literarnim djelom imaju izuzetno važnu ulogu u smislu njegovog prihvaćanja ili neprihvaćanja. Kao što je poznato, doživljaj je uvijek emocionalno obojen, dakle tako je emocionalno obojen i doživljaj umjetničkoga teksta, bilo pozitivno ili negativno. U nastavi su sva nastojanja usmjerena izgrađivanju pozitivnih emocionalnih opredjeljenja, osobito u početnoj fazi komuniciranja s literarnim tekstom, premda se nerijetko događa da je učinak upravo suprotan. Izgrađivanju pozitivnoga emocionalnoga stava prema literarnom tekstu, prema čitanju uopće i u nastavnom i u izvannastavnom radu umnogome doprinosi sustav motivacija.

Taktička motivacija, motivacija za pojedine nastavne sadržaje, mora biti neprestano prisutna i tako organizirana da vodi strateškoj motivaciji, motivaciji koja je usmjerena na dulje razdoblje. Dobro organizirana i vođena strateška motivacija doprinosi integriranju danih interesa sa zadanim koji tako integrirani izravno djeluju na razvijanje literarnih sposobnosti.²

Poticaji trebaju biti uvijek svježiji, originalni, inventivni, dovoljno uvjerljivi kako bi ih učenici kao takve emocionalno prihvatili. U suprotnom se rad na literarnom tekstu svodi na rješavanje postavljenih zadataka, na nešto što se radi samo zato što se mora obaviti. Primjer taktičke motivacije je dobar igrokaz, kojim ćemo učenika zainteresirati za rad na književnom djelu. U sustavu motiviranja značajnu ulogu ima nastavnikova ličnost, nastavnikovo

² Pojam literarnih sposobnosti dovodimo u vezu s literarnom komunikacijom učenika. Naime, da bi učenik mogao uspješno komunicirati s literarnim tekstom, nužne su mu određene literarne sposobnosti. Opsežno tumačenje sposobnosti kao kvalitete ličnosti koja je tako formirana da uspješno obavlja neku djelatnost daje Vladimir Poljak u djelu: *Didaktika*, Školska knjiga, Zagreb, 1980. str. 15. i 16.

osobno opredjeljenje prema umjetnosti riječi. Ukoliko je nastavnik osobno zainteresiran za određeni metodički problem, neće imati teškoća ni u pronalaženju sadržaja, ni oblika kojima će motivirati učenike. Biranim sadržajima i odgovarajućim metodičkim postupkom ostvaruje se emocionalno uzbuđenje koje doprinosi intenzivnijem doživljavanju. Završetkom pripremnog razdoblja ne smije se prestati s ovakvim vidom aktivnosti. Preporučljivo je s učenicima odrediti vrijeme u tjednu koje će biti predviđeno za priču. Ono može biti upravo tako i nazvano – vrijeme za priču.

Takvim dogovorom učenici će unaprijed znati kada su na rasporedu priče, oni sadržaji koje oni najviše vole, unaprijed će se pripremati za čitanje, slušanje, pripovijedanje. Ovakav će postupak doprinijeti razvijanju pozitivnih emocionalnih stavova prema literarnom tekstu.

Idući korak u motiviranju učenika bit će upoznavanje školske knjižnice i postupka posuđivanja knjiga. Prvi kontakt s knjižnicom trebao bi biti svečano organiziran.

U sljedećoj etapi, učenici se sami odlučuju za izbor knjiga, uglavnom su to slikovnice i ilustrirane priče. Taktičkom motivacijom možemo učenike povesti da mogu npr. posuđene knjige donijeti u dogovoreno vrijeme – vrijeme za priču i predstaviti ih ostalim učenicima tako da kažu naslov knjige, ime autora, pisca koji je napisao knjigu, kažu bi li je preporučili svojim prijateljima i zašto. Prilikom ovakvog predstavljanja poželjno je da učenici suprotstavljaju mišljenja. Od nekoliko učenika, koji su pročitali istu ilustriranu priču, bajku, tražimo da argumentirano iznesu svoj dojam o priči. Takvim se načinom predstavljanja priča čitav postupak neće svesti na formalno prosuđivanje, a učenici će ubrzo uočiti da njihova ocjena priče mora biti utemeljena na razmišljanju. Rad na predstavljanju knjiga djelovat će motivirajuće, poticati učenike da pažljivo čitaju, poticati ih da prilikom čitanja i razmišljaju i zamišljaju.

Motivacija u nastavi hrvatskog jezika

Motivacija se upotrebljava najčešće u analizi književnih djela kao oznaka za način kojim se opravdava uvođenje pojedinih motiva i njihovo povezivanje u cjelinu. Svaki, naime, motiv u književnom djelu treba imati neko opravdanje s obzirom na svrhu djela u cjelini i to pravdanje ili s obzirom na iluziju zbilje koju djelo želi pružiti ili s obzirom na ekonomičnost izraza, tj. potrebu da se ono što se želi reći izreče s najmanjim mogućim sredstvima ili pak s obzirom na umjetnički dojam cjelovitosti. Obično nije teško utvrditi grube greške u sustavu motivacije. Često se događa da u romanima početnika autor i sam zaboravi zašto je spomenuo neke ličnosti ili da navodi takve opise i razgovore bez kojih bi tekst bio podjednako cjelovit. Puno je teže u uspjelim djelima pronaći sve one razloge koji su doista djelotvorni u povezivanju

motiva i u uvođenju pojedinih novih motiva ili grupa motiva. Tako se motivacija shvaća i kao obrazloženje postupaka pojedinih likova i obrazloženje cjelovita fabularnog tkiva većih književnih djela. Analiza motivacijskih sustava u tom slučaju može umnogome pomoći razumijevanju načina na koji se ostvaruje pojedino književno djelo i razumijevanju osobitosti pojedinih književnih epoha, pravaca, škola, književnih vrsta ili pojedinih autora. (M. Solar, Teorija književnosti, str. 47., 48.)

U novijoj metodičkoj literaturi jezično-stilska motivacija obuhvaća jezične i stilske jedinice književnoumjetničkog teksta. D. Rosandić (1993., str. 97.) ističe da prema vrsti jezične djelatnosti jezično-stilske motivacije mogu biti:

- a) motivacije za slušanje
- b) motivacije za čitanje
- c) motivacije za pismeno stvaranje
- d) motivacije za govorno izražavanje
- e) motivacije za prevođenje.

Najmlađe učenike za izvannastavno čitanje motiviramo različitim osmišljenim metodičkim postupcima. Praktična iskustva pokazuju da interpretativno čitanje odjeljka nekoga književnoumjetničkog djela iz čitanke ili iz dječjeg časopisa poticajno djeluje na samostalno čitanje. Takvo interpretativno čitanje potiče znatizelju učenika da sazna i otkrije što se događalo i dogodilo, dovodi ga u fantazijski odnos prema sadržaju i likovima. Zanimanje za čitanje pripovjednog djela može se pobuditi i slušanjem radioemisije snimljene na temu lektirnog djela, pokazivanjem ilustracije, slušanjem glazbenih ostvaraja utemeljenih na književnom predlošku. Gledanje kazališne predstave ili lutkarskog, crtanog filma može biti uspješan poticaj za čitanje tog predloška.

Zatim ćemo učenicima objasniti pravila bilježenja, zapisivanja najvažnijih podataka o pročitanom djelu, priči, pjesmi.

Možemo učenike motivirati putem natječaja za učenike, primjerice:

Lektira u slici:

Likovni natječaj "Lektira u slici."

Autori natječaja navode svrhu i ciljeve koje će učenika motivirati da se aktivno uključi u čitanje i doživljavanje lektirnog djela, a to su:

- Likovnim stvaralaštvom potaknuti učenike na veće zanimanje za čitanje književnoumjetničkih ostvaraja.
- Usvojiti temeljne okvire za izgrađivanje valjana osobnoga izbora za čitanje književnoumjetničkih tekstova, zadanih i samostalno odabranih.
- Izraziti svoje osjećaje, doživljaje, stavove i uvjerenja primjerenim umjetničkim aktivnostima.

- Steći sigurnost i osjetiti odgovornost u umjetničkim aktivnostima i stvaralačkomu radu.
- S osjećajem sigurnosti primjenjivati temeljne vještine za samostalan rad u dvodimenzionalnim likovnim tehnikama.
- Povezivati vlastita vizualna ostvarenja s vlastitim životnim iskustvima i životnim iskustvima drugih.
- Razumijevati i primjenjivati likovne tehnike i sredstava.
- Razvijati vizualno, kritičko i stvaralačko mišljenje.
- Stvarati pozitivan odnos prema estetskim vrijednostima likovnoga rada (osobnoga i drugih učenika).
- Primjenjivati stečena znanja u svakidašnjem životu.
- Omogućavati osobnu afirmacije učenika.
- Promicati kulturu izražavanja.
- Utjecati na emocionalan život učenika.
- Sustavno senzibilizirati i motivirati učenike za razvijanje tolerancije i empatije prema drugomu i drugačijem.
- Uspostavljati korelacijske veze nastave hrvatskoga jezika s nastavnim sadržajima likovne kulture.

Sadržaj rada učenika izvan škole (sustav bilježaka)

Prvi razred

Prozni tekst

- Zasebna bilježnica za lektiru (dnevnik čitanja)
- Ime pisca
- Naslov knjige
- Ime glavnog lika i zašto ga želi ili ne želi za prijatelja
- Pronaći glavni događaj i dati mu naslov
- Ilustracija proznog teksta

Lirski tekst

- Ime pjesnika
- Naslov pjesme
- Prepisati dva reda (stiha) koji se najlakše pamte
- Naslikati zamišljenu sliku u pjesmi

Drugi razred

Prozni tekst

- Zasebna bilježnica za lektiru – možemo je nazvati i i dnevnik čitanja, služi za vođenje bilježaka prema dogovoru te likovno izražavanje, prema potrebi i sposobnostima svakog učenika.

- Najprije mogu zabilježiti nadnevak kada su počeli čitati i temeljne podatke o književnoumjetničkom tekstu, nakon čega ih upoznajemo s metodom čitanja i vođenja bilježaka.
- Ime pisca – učenici prvo pišu najvažnije podatke o autoru
- Naslov knjige – zatim napišemo naslov književnog djela
- Imenovanje glavnih i sporednih likova- Koji se lik/likovi najviše spominju, dakle to je/su glavni lik/likovi, zatim navedemo sporedne likove.
- Osobine glavnih likova – poticajnim pitanjima dolazimo do odgovora i napišemo ih.
- Izdvojiti barem dva događaja i dati im naslov – što te se najviše dojmilo, zašto, kakav bi im ti naslov dao...
- Izdvojiti glavni lik i ilustrirati ga prema zamišljanju (ovaj dio učenici najviše vole jer se mogu likovno izraziti, radovi su vrlo maštoviti)

Lirski tekst

- Ime pjesnika
- Naslov pjesme
- Izdvojiti kiticu i opisati zamišljenu sliku
- Prepisati lijepe i smiješne riječi iz pjesme
- Prepisati riječi u kojim se slažu posljednji slogovi
- Naslikati naslov pjesme ili odabranu kiticu prema zamišljanju

Treći razred

Prozni tekst

- Zasebna bilježnica za lektiru
- Ime pisca
- Naslov knjige
- Bilješke tijekom čitanja
- Odrediti glavne događaje u fabuli:
- dati im naslov
- odabrati najzanimljiviji događaj i sažeto ga prepričati
- dati svoje mišljenje o najzanimljivijem događaju
- Odrediti mjesto glavnoga događaja
- Interpretacija likova
- Imenovati glavne i sporedne likove

- Osobine i postupke glavnih likova potkrijepiti riječima iz teksta
- Bilješke nakon čitanja
- Zadatci za stvaralačko izražavanje:
- završetak književnoumjetničkog teksta kakav bi učenik želio
- književnoumjetnički tekst u stripu
- ilustracija najzanimljivijeg događaja, likova

Lirski tekst

- ime pjesnika
- Naslov knjige ili zbirke
- Naslov pjesme
- Bilješke poslije čitanja
- Prepisati stih/stihove koji potiču maštu
- Prepisati riječi rime
- Bilješke poslije drugog čitanja
- Odrediti o kome ili čemu je pjesma ispjevana
- Odrediti kakva je pjesma
- Jezično oblikovati poruku pjesme
- Zadatci za stvaralačko izražavanje:
- napisati pjesmu uporabom nekih pjesnikovih riječi
- osjećaje potaknute pjesmom izraziti bojom ili riječima
- dopuniti pjesmu novim stihovima

Četvrti razred

Prozni tekst

- Zasebna bilježnica za lektiru
- Ime pisca
- Naslov knjige
- Naslov pripovijetke
- Kraća bilješka o piscu
- Bilješke tijekom čitanja
- Glavni događaji u fabuli:
- dati im naslov
- sažeto ih prepričati
- Pronaći stranicu na kojoj su opisani:
- glavni događaj
- priroda ili pejzaž
- unutarnji prostor
- vanjski prostor

- Osobno mišljenje o djelu u cjelini
- Interpretacija likova
- Imenovanje glavnih i sporednih likova
 - Mišljenje o osobinama i postupcima glavnih likova (potkrijepiti citatima)
- Citiranje zanimljivih misli iz književnog djela
- Bilješke nakon čitanja
- Tema književnoumjetničkog djela
- vlastita izreka, aforizam ili dosjetka nekog lika
- ilustracija djela

Lirski tekst

- Slično kao u trećem razredu, s tim da se sadržaj bilježaka mijenja što ovisi o sposobnostima učenika i o tome radi li na zbirci jedan učenik, par ili skupina.

1. PRIMJER, LEKTIRA - DRUGI RAZRED

Nevenka Videk

Nevenka Videk rođena je u Zagrebu. Završila je studij književnosti. Neko vrijeme radila je u Kazalištu lutaka u Zagrebu kao inspicijent, što znači da se za vrijeme održavanja predstava iza scene brinula da sve prođe u najboljem redu. Danas radi kao leksikograf, što znači da sudjeluje u pisanju i objavljivanju enciklopedija. Napisala je mnogo slikovnica.

Pismo iz Zelengrada

Sadržaj

U Modroj šumi nalazi se Zelengrad. U njemu složno živi mnogo životinja. Jedno jutro gavran je javio svima da se plavi potok razbolio. Životinje koje žive u potoku žalile su se da je potok mutan, jer je u njega jedan kamion istresao smeće iz grada. Životinje su se zabrinule da će zagađeni potok zagaditi rijeku, a rijeka će zagaditi more.

Zato su se životinje odmah prihvatile posla i izvadile smeće iz potoka. Odlučile su napisati pismo ljudima u gradu i objasniti im da se u šumu i u potok ne baca smeće. Kada su ljudi primili pismo iz Zelengrada, posramili su se. Sada je potok opet čist i blista na suncu, a šuma se zeleni.

Mjesto radnje

Zelengrad je zamišljeno mjesto u Modroj šumi gdje živi mnogo životinja.

Tu u šumskoj

Modroj sjeni
Zelengrad se
Tih zeleni.

(Interpretativno čitanje na satu, u prvom dijelu metodičkog modela, kao motivacija.)

Vrijeme radnje

Možda se to što si pročitao/pročitala dogodilo baš danas!

Ali jutros
Iznenada
Drhti srce
Zelengrada.

Znamo samo to da su životinje dugo čistile potok i da je to potrajalo cijeli dan.

Likovi

U ovoj se priči spominje mnogo ŠUMSKIH ŽIVOTINJA. One su zabrinute jer je smeće koje su ljudi dovezli iz grada zagadilo potok. Budući da se otok ulijeva u rijeku, a rijeka u more, smeće bi nakon potoka moglo zagaditi i rijeku i more. Kako bi to spriječile, životinje složno rade da očiste potok.

Zabrinuti
Svi već rade
Smeće silno
Brzo vade...

Životinje su odlučile vratiti smeće u grad da se ljudi postide svoje nebrige za prirodu. Zbog svega što su učinile, možemo reći da su životinje iz Zelengrada ekolozi, što znači čuvari prirode.

Što smo pročitali?

Pismo iz Zelengrada napisano je u stihovima. Dosad smo vidjeli da su u stihovima napisane pjesme. Ali Pismo iz Zelengrada zapravo je mnogo sličnije pričama nego pjesmama koje poznaješ jer ima likove koji nešto rade, nešto mijenjaju. Ovdje se nešto dogodilo i ti to možeš lako prepričati svojim riječima. S pjesmama ti to ne uspijeva tako dobro, zar ne? Dakle, postoje i priče u stihovima! Pismo iz Zelengrada je, baš tako, priča u stihovima. Postoje i jako duge pripovijesti u stihovima: neke od njih imaju više tisuća stihova, u pravim debelim knjižurinama. Životinje iz Zelengrada svojim su pismom htjele upozoriti ljude kako je važno čuvati prirodu od zagađenja. Možda životinje to shvaćaju bolje od ljudi jer one žive u toj prirodi. Ljudi žive u selima i gradovima koje su sami izgradili pa im se ponekad čini da ne žive u prirodi i da ih se zato priroda ne tiče. Ali ljudska sela i gradovi žive u prirodi, okruženi su prirodom. Da bismo bili zdravi, potrebni su nam čist zrak i čista voda, a njih nam daje priroda. Zamisli što bi se dogodilo da životinje nisu očistile zelengradski potok! Recimo da je među smećem koje su ljudi bacili bio jedan

truli ogrizak jabuke. Taj ogrizak bi otplutao potokom u rijeku, a onda bi rijekom došao i do mora. Neka jako gladna riba pojela bi taj ogrizak. Onda bi ribari ulovili tu ribu, prodali je na tržnici – i ta riba bi se mogla naći na tvom tanjuru! A ti bi onda pojeo/pojela ribu, koja je prije toga pojela truli ogrizak jabuke, koji si možda baš ti nesmotreno bacio/bacila u potok. Strašno, zar ne? Moraš znati da u smeću ima mnogo gorih stvari od trulih ogrizaka i te stvari gore zagađuju prirodu. A ako zagađuju prirodu, onda zagađuju i nas. Zato moramo održavati prirodu čistom! Smeće se ne smije baciti bilo kamo, nego samo na mjesta koja su određena za to. Postoje posebne službe koje će odvesti smeće i ukloniti ga tako da što manje zagađe prirodu.

Razmisli!

- Nabroji što više životinja iz Zelengrada koje su sudjelovale u čišćenju potoka.
- Pokušaj nacrtati neke od njih!
- Otići ćemo u okoliš naše škole. Kada se vratimo u učionicu, zapisat ćemo što nam se svidjelo, a što nam se nije svidjelo.
- Kako bi se moglo ispraviti ono što je loše? Razgovor!
- Posadi neki cvijet i brini o njemu!
- Nabroji gdje sve smiješ baciti smeće: u svom domu, naselju, u školi i oko škole.
- Znaš li gdje završava to smeće i tko brine da ono ne dospije na krivo mjesto?

2. STRUKTURA NASTAVE LEKTIRE

Motivacija

asocijacije, izlaganje, glazba, film itd.

Najava

naslov književnoumjetničkog teksta

Interpretativno čitanje

učitelj, glumac, učenik

Emocionalno-intelektualna stanka

proživljavanje poruke

Objavljivanje doživljaja

usmeno, pisano, likovno, anketni listić

Interpretacija

Prema psihološkim kriterijima: senzornim, afektivnim...

Uopćavanje

Sinteza dijelova

Stvaralački oblici

likovni, pisani, kombinirani, scenski

Zaključak

Suvremeni odgoj i obrazovanje sve više ističe potrebu prevladavanja zatvorenosti nastavnog predmeta i nastavnog sata kao vremenskog okvira određene organizacijske jedinice. Učenici i učitelji trebali bi više sudjelovati u natjecanjima koji integriraju nastavne premete i na taj način doprinose većoj motivaciji učenika za čitanje.

Dakle, nužno je uspostavljanje korelacijsko-integracijske veze među tim nastavnim predmetima i stvaranje jedinstvene koncepcije umjetničko-jezičnog odgoja i obrazovanja najmlađih učenika, bez vremenski određenog klasičnog sata. Takav sustav jedan je od načina metodičkog pristupa nastavi lektire koji promiče različite organizacijske oblike i ostvaruje ih u skladu sa zahtjevima nastavnog procesa.

Nastavom lektire najmlađim učenicima omogućujemo da na poseban način dožive slobodu i radost čitanja, što će u budućnosti rezultirati razvijenim navikama i sposobnostima čitanja književnih ostvarenja. Zadaća je nastave lektire poticanje učenika na radosno i spontano čitanje književnog teksta, na neposrednu estetsku komunikaciju s poetskim i proznim tekstovima. Da bismo to postigli, trebamo brinuti o različitim metodičkim pristupima svakoj zbirci te o najznačajnijoj zadaći – poticanju učenika na osobno stvaralačko komuniciranje sa zbirkom. Zato učenici ne bi trebali biti opterećeni izvannastavnim pisanim zadacima te imati ustaljene modele za pisane bilješke. Za čitanje zbirke ili bilo kojeg književnoumjetničkog ostvarenja u nastavi najvažnija je motivacija. Njezina je svrha poticanje želje i zanimanja za čitanje, njom ističemo vrijednost pojedinačnog čitanja i istražujemo učenička očekivanja u susretu s pričama i pjesmama.

Literatura:

1. Galjer, Ana; *Lektira u prvom i drugom razredu osnovne škole*, Školska knjiga, Zagreb, 1986.
2. Lučić – Mumlek, Kata; *Lektira u razrednoj nastavi*, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
3. Poljak, Vladimir; *Didaktika*, Školska knjiga, Zagreb, 1980.
4. Rosandić, Dragutin; *Novi metodički obzori*, 1993.
5. Solar, Milivoj; *Teorija književnosti*, Zagreb, 1982
6. Težak, Stjepko; *Interpretacija bajke u osnovnoj školi*, Pedagoško-književni zbor, Zagreb, 1969.
7. Toličić Ivan; Čolanović-Smiljanić Vera, *Dječja psihologija*, 1977.
8. Zarevski, Predrag (grupa autora); *Učitelji za učitelje*, IEP, Zagreb, 2003.
9. www.portal.skole.hr materijali za učitelje

REQUIRED READING IN CLASS TEACHING

Summary: As of today, the rich literature on literary and language education is very difficult to choose the right materials that would be used when introducing students to the world of literary communication. The ultimate outcome is to create students developed the ability to experience, cognition and evaluation of works of art, but the path to such a personality is formed by a long and complex. This paper would like to point out the problems encountered by students and teachers and classroom teaching along the way and propose possible solutions. On arrival at the first class students are finding the meaning of the library, borrowing books and meet with picture books as the first step of entering the magical world of literary works. Therefore, we should be careful and find the optimal way to gain a child and pout, and later to be an active reader, writer and maybe a famous story. It is important that your child gets adequate time reading material that is very important for the formation of a positive orientation toward literary work.

Of course, that this article is just my small contribution to the consideration of the initial communication problems with the literary work. I used a lot of literature, but mostly I relied on their classroom practice, ie, real, experiential work with students who have been the best indicator of the schools.

Keywords: reading, student, library, classroom instruction, picture books, fairy tales, literary work.

LEKTÜRE IM PRIMARSTUFENUNTERRICHT

Zusammenfassung: Auch wenn die Auswahl der Literatur über literarische und sprachliche Erziehung und Bildung reich ist, fällt es oft schwer die richtige Wahl zu treffen für die Einführung der Schüler in die Welt der literarischen Kommunikation. Das endgültige Ziel ist es beim Schüler die Fähigkeiten des Erlebens, der Wahrnehmung und der Auswertung künstlerischer Werke zu entwickeln, doch der Weg zu solch geformter Persönlichkeit ist lang und komplex. Mit dieser Arbeit möchte ich auf die Probleme hinweisen, auf die Schüler und Lehrer der Primarstufe auf diesem Weg stoßen, sowie mögliche Lösungen vorschlagen.

In der ersten Klasse nehmen die Schüler die Bedeutung der Bücherei und der Ausleihe wahr, und sie lernen Bilderbücher kennen, als eine erste Stufe auf dem Weg in die wunderbare Welt literarischer Werke. Deshalb müssen wir vorsichtig sein und die optimale Art finden, das Kind zu erreichen und derart zu belehren, dass es auch später ein aktiver Leser bleibt, und vielleicht sogar Autor bekannter Geschichten.

Wichtig ist dem Kind rechtzeitig adäquate Literatur zu bieten, die überaus bedeutend ist für das Formen positiver Orientierung zum literarischen Werk.

Diese Arbeit ist selbstverständlich nur ein kleiner Beitrag zur Betrachtung der Problematik der anfänglichen Kommunikation mit dem literarischen Werk. Ich habe dabei Referenzliteratur benutzt, doch größtenteils habe ich mich auf meine Unterrichtspraxis verlassen, d.h. auf die wirkliche, erlebnishafte Arbeit mit den Schülern, was für mich der beste Indikator der Lage in den Schulen ist.

Schlüsselwörter: Lektüre, Schüler, Bücherei, Primarstufenunterricht, Bilderbuch, Märchen, literarisches Werk.